

לקראת 120 חולבות

התנובה הממוצעת לפרה ולשנה בשנים תשכ"א—תשכ"ד

השנה	חלב, ק"ג	% השומן	שומן, ק"ג
תשכ"א	6891	3.49	240
תשכ"ב	6902	3.49	241
תשכ"ג	7220	3.38	244
תשכ"ד	6920	3.23	223

לנו הפסד של 4 ל"י. מבחינה מקצועית מניחים שכאילו קיים ניגוד מסויים בין כמות החלב שהפרה מניבה לבין תכולת השומן בו, כלומר — עליה בתנובה מבחינה כמותית, כאילו גוררת אהריה ירידה באחוז השומן. מסבירים זאת בכך שפרות בעלות שיאים בכמות זקוקות למנות גדולות של מזונות מרוכזים (עשירים באנרגיה) ואין ביכולתן לאכול, בנוסף לזה, כמויות מספיק קות של מספוא גס (עשיר תאית) שהוא בעיקר משפיע לטובה על רמת השומן בחלב; מכאן החשיבות של המספוא הגס בתפריט המזון של פרת החלב.

בשנת תשכ"ד, למרות הירידה הניכרת בתנובת החלב הממוצעת, הננו עדים בכל זאת גם לירידה באחוז השומן. יתכן שהסיבה לכך — השימוש המופרז במזון מרוכז בשנה זו, שהיווה 74.5% בתפריט המזון הכללי.

האספקה לעדר

ההוצאות למזון מהוות כ-60% מכלל ההוצאה בעדר בקר לחלב ומשום כך נודעה חשיבות רבה להרכב תפריט המזון גם מבחינה מקצועית. לצערנו, אין מצליחים במשקנו לספק את המספוא הגס הדרוש לעדרנו במחיר ובטיב המתקבליים על הדעת; עלינו לשנות תוכניות ייצור האספקה וההזנה כדלהלן: את המרעה הזרוע, שצורך כמויות גדולות של מיהשקיה, יש לחסל משום שהוא מניב יבולים נמוכים. במקום מספוא המרעה יש לספק לפרות 2-1 יחידות מזון ליום בצורת תחמיץ תירס, ולסוגי הבהמות האחרים — תחמיץ מגידולי חורף בעל איכות משובחת. בעור

בסוף תשכ"ב נתבשרנו בענין הקפאת ייצור החלב לשנים הבאות. "מדיניות" חדשה זו צמחה בצורה חמורה אפשרויות פיתוח ענף הבקר במשקנו. התייחסנו להוראות במלוא הרצינות: מכרנו עגלות, עודפות כביכול, שהגיעו לגיל ההזרעה, החמרנו בבידור בעדר והוצאנו הרבה פרות, וכדי למנוע שיווק חלב מעל למיכסה גידלנו את השגר על כמויות גדולות של חלב מלא. לא עברה שנה ונתברר שהמציאות טפחה על פניהם של המתכננים ועל תוכניותיהם, היתה מחסור קשה בחלב ונפתחו שוב האפשרויות להרחבת הענף ופיתוחו.

בדיונים במוסדות המשק הגיעו לידי מסקנה שעלינו להגדיל את עדר החולבות ל-120 ראש עד סוף תשכ"ו, ולוא אפילו ע"י רכישת פרות מהחוץ, כשהריבוי מהעדר שלנו בלבד לא יאפשר לנו השגת מטרה זו. אני מניח שלקראת משימה זו רצוי הדבר שנסקור בקצרה את העבר ונבדוק את הקיים כדי שנוכל לתכנן כראוי את העתיד. עלי להעיר בדרך כלל שענף בקר החלב הוא ענף ראנטאבילי מבחינה כלכלית, על אף ההוצאות הכבדות המוטלות עליו, ואתעכב על אילו נתונים מקצועיים שישמשו בסיס לתוכניות הפיתוח שלנו.

העדר

מוצאן של הפרות שלנו הוא מפרות דניות אדומות בעיקר, ורק חלק קטן — מוצאו מפרות אמריקאיות ומישראליות פריזיות שנקנו בארץ. כיום אין עוד להכיר כמעט במוצא הבהמות (מבחינה גזעית) כי הרבייה במשך כל השנים היתה בפרים פריזיים. הנני מביא להלן את תנובת העדר, בממוצע לראש ולשנה, בשנים תשכ"א—כ"ד.

הטבלה הזאת מוכיחה שפרותינו הן בעלות כושר הנבה גבוה בכל הנוגע לכמות, אבל מדאיגה הירידה המתמדת באיכות החלב, כלומר — במתכונת השומן, וזהו גורם שלילי גם מבחינה כלכלית, כי חסר קילוגרם אחד שומן מחמת שיווק חלב שהוא מתחת לנורמה של 3.5% גורם

התעברות; פרה שעטיניה נפגעו באופן חמור, או כזו שאינה מתעברת תוך תקופה נורמאלית פחות או יותר — דינן להימכר לשחיטה. וזה כרוך בתנאי שיווק נורמאליים בשוק הבשר, בהפסד של 500 ל"י על ההון שהושקע בגידול הפרה. לשם מניעת מחלות העטיין, או לפחות צמצומן, צריך שהחולבים יהיו בעלי ניסיון רב בעבודה והכרח הוא שהם יכירו את תכונותיה האינדיבידואליות של כל פרה ופרה. בהזדמנות זו עלי להביע את הוקרתנו ואת תודתנו לרופא שלנו ד"ר סירוטינסקי על עזרתו הרבה והמסורה בשמירת בריאות העדר שלנו.

אסיים בדיעות מהרגע האחרון: בביקורת חודש דצמבר 1964 עמדו ברפת 85 פרות ונחלבו או 62 שהניבו ביום הביקורת 1531 ק"ג חלב עם 3.2% שומן, ובממוצע לפרה חולבת — 24.7 ק"ג. חלוקת החולבות לפי כמות התנובה היומית היו כדלהלן: עד 15 ק"ג — 15 פרות; מעל 20 ק"ג — 15; מעל 30 ק"ג — 13; מעל 40 ק"ג — 7 ומעל 50 ק"ג — 2 פרות. אכן הישג שרשאים אנו להתגאות בו.

לבסוף אציין בשמחה שהצלחנו במשך השנים האחרונות לרכז צוות עובדים שמתמסר בכל הרצינות לענף ובוודאי שיהיה מוכן להתמודד בכל הבעיות שתופענה ויצליח לפתור אותן. שולי

(תמצית מעלון גבעת עוז מס' 7, שהופיע ב-31.12.64)

נת החורף יש לנצל במידה מאקסימאלית את קליפות פריי-הדר ובאביב — תלתן; בקיץ תורכב מנת המספוא הגס מסלק, סחיט סלק סוכר טרי, ותחמיץ קודקודי סלק סוכר וסחיט יבש בסוף עונת הקיץ; למספוא הירוק והעסיסי נוסיף יום-יום יחידת מזון אחת בצורת שחת בקיה העשור, שהוכיחה את עצמה יפה בשנה האחרונה. להשר למת המנה יינתנו מזון מרוכז בצורת תערובת (או כופתיות) וזרעי כותנה. אירגון האספקה בהתאם לתכנית זו יביא עמו הוזלה של יחידת המזון.

מבנים וציוד

במשך כל השנים הקדשנו את עיקר תשומת הלב להגדלת העדר והזנחנו את פיתוח המבנים והציוד. הגדלת העדר מחייבת שינויים גם בשטח זה. לפני כשנה שיכללנו את הסידורים לשקילת הבקר ולהטענתו על המשאיות. גם בניית מכון החליבה מתקדמת. לעומת זה — הוספת מתבנים, הקמת מיכל לתחמיץ ושיכון לפר-עזר — אלה הן בעיות שעדיין מצפות לפתרון.

בריאות העדר

הודות לחיסונים השתחררנו מרוב המחלות המדבקות ואף על פי כן כ-30% מעדר החולבות מתחלף אצלנו מדי שנה. הגורמים העיקריים לשיעור תחלופה כה גבוה הם — מחלות עטין ואי-

בבאלטסוויל (ארה"ב) נערך ניסוי הזנה מעניין בשתי קבוצות של פרות; בכל קבוצה 19 פרות. קבוצה א' קיבלה מזון בכל כמות (ללא הגבלה) מכל סוגי המזון; קבוצה ב' נזונה לפי נורמות מוריסון עם תוספת של 10% על הנורמה.

קבוצה א' הניבה בממוצע 5994 ק"ג חלב בן 4% שומן, עם 8.90% מח"ש; קבוצה ב' הניבה בממוצע 5993 ק"ג חלב בן 4% שומן עם 8.70% מח"ש. ההפרש הוא איפוא ללא משמעות סטטיסטית. העליה במשקל הגוף היתה בקבוצה א' כדי 112 ק"ג ובקבוצה ב' — 74 ק"ג. הפרות מקבוצה א' צרכו בממוצע בס"ה 5202 יחידות מזון והפרות מקבוצה ב' — 4438 יחידות מזון.

★

ברוסיה הומצא מכשיר אלקטרוני לבדיקת השומן בחלב. תוך 30 שניות מקבלים את תוצאות הבדיקה. החלב הנבדק צריך להיות בחום של 18-20 מ"צ. תוצרי חלב, כגון — שמנת, גבינה וכו', אי אפשר אפשר לבדוק במכשיר הזה.

★

חוקרים מהמכון לפאטולוגיה של בעלי-חיים בקאזאקסטן (רוסיה) מצאו שההפלה המדבקת (ברוצא-לוויס) מועברת גם ע"י כינים, זבובים, פשפשים וקרציות. הכינים, שהן שכיחות בבקר, מעבירות את המחלה עם עקיצת עור הבהמה. המדענים בודדו למעשה את הברוצאלה מכינים, שהורכבו בדרך ניסויית במעוררי המחלה.